

't Bieteutje

Driemaandelijks tijdschrift van
NATUURWERKGROEP MARKVALLEI
Jaargang 21 nr. 4 : okt. - nov. - dec. 2002

Afgiftekantoor : 2320 Hoogstraten

V.U. : Wim Verschraegen, Heilig Bloedstraat 6, 2320 Hoogstraten

Colofon

't Bieteutje is het kwartaalblad van **NATUURWERKGROEP MARKVALLEI**
Deze werkgroep vormt de koepel van de volgende verenigingen :

- * NATUURPUNT MARKVALLEI VZW
- * J.N.M. MARKVALLEI VZW
- * V.M.P.A. HOOGSTRATEN VZW
- * V.M.P.A. DE KLAMPER VZW
- * V.E.L.T. NOORDERKEMPEN VZW

Natuurpunt Markvallei VZW :

Voorzitter

Drej Oomen
Klein Eyssel 29 a
2328 Meerle
☎ 03/315.02.45 (☎ 0476/53.58.44)

Secretaris

Wim Verschraegen
Heilig Bloedstraat 6
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.47.75 (☎ 0497/28.18.66)

Penningmeester

Jaak Brosens
Kerkstraat 48
2328 Meerle
☎ 03/315.74.41 (☎ 0495/26.74.41)

Werkgroep Beleid

Marcel Adriaensen
Venneweg 2
2321 Meer
☎ 03/315.90.40

Werkgroep Natuurstudie

Stijn Leestmans
's Boschstraat 17
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.37.84 (☎ 0479/93.21.12)

Werkgroep Reservaten en Ondervoorzitter

Jef Leestmans
Moerstraat 27
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.60.14 (☎ 075/69.53.53)

Werkgroep Natuureducatie

Drej Oomen (zie hoger)

J.N.M. Markvallei VZW

Ingrid Brosens
Heilig Bloedstraat 6
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.47.75 (☎ 0496/62.71.03)

V.E.L.T. Noorderkempen VZW

Jan Horsten
Grote Plaats 33
2323 Wortel
☎ 03/314.22.55

Leden van V.M.P.A., V.E.L.T. en van andere Natuurpunt- of JNM-afdelingen kunnen zich abonneren op 't Bieteutje door overmaking van 4 € op rekeningnummer 523-0453829-41 onv. Natuurpunt Markvallei, Kerkstraat 48, 2328 Meerle met vermelding van "'t Bieteutje 2002".

Voorwoord

Het jaar is nog niet ten einde en toch hebben we al veel plannen voor het volgende jaar.

In tegenstelling met de voorgaande jaren houden we nu de nieuwjaarswandeling verder van huis. We rijden namelijk met de bus naar de Hoge Venen. We hopen dan ook een echte nieuwjaarswandeling in de sneeuw te mogen beleven. Inschrijven hiervoor dient bij Drej Oomen voor 20 dec. Op 26 januari is er onze traditionele busuitstap naar Zeeland. Ook hiervoor kan je je al opgeven bij Jaak Brosens.

Het hoogtepunt zal worden onze Texelreis. Meer lees je hierover in het bieteutje. Inschrijven bij Drej Oomen tot 31 dec.

Vergeet ook niet eens een bezoekje te brengen aan de tentoonstelling 'de ecologische voetafdruk' in het Klein Seminarie. Op 9 en 10 november zal de tentoonstelling 'bemand' en/of 'bevrouwd' worden door leden van onze Natuurwerkgroep. Meer info in deze teut.

Wie van heksen houdt, dient zeker te komen naar de heksenwandeling in Retie. We maken kennis met heksen en heksendrankjes. Inschrijven hiervoor is noodzakelijk bij Ingrid voor 17 oktober.

Niets gezelliger om op de komende donkere avonden den 'TV-bak' te verlaten en eens af te zakken naar onze dialezingen. Deze vinden plaats in het museum op 23 november en 14 december. De spits wordt afgebeten door Dick Klees, zoogdierexpert en beroepsfotograaf, met een reeks over de Europese marterachtigen. Wie enkele jaren geleden de reeks van Dick over grote zoogdieren heeft gezien, weet dat dit een boeiende avond zal worden. In december zal Stijn Leestmans een reeks vertonen over Extremadura, een boeiende streek in Spanje waar een aantal van onze leden boeiende prentjes hebben geschoten van plantjes en beestjes.

Op 18 januari kunnen onze eigen leden hun dia's tonen. Hiervoor kan je je opgeven bij ondergetekende.

Een prettig jaareinde en tot de teut van 2003 !

Wim Verschraegen,

In de voetsporen van Jac. P. Thijssse naar Texel

Iemand die al heel vroeg bekendheid gaf aan Texel en in het bijzonder aan de Texelse natuur, was Dr. Jac. P. Thijssse uit Amsterdam. Als jong onderwijzer kwam hij in 1890 naar Texel om les te geven. Hoewel hij slechts 2,5 jaar op het eiland bleef, was hij ten eerste onder de indruk van de grote hoeveelheid planten en vogels die hij daar aantrof.

Na zijn periode op Texel kwam hij nog zeer regelmatig naar het eiland en verschenen van zijn hand veel publicaties. Zo was hij o.a. medeauteur van de Geïllustreerde Flora van Nederland. Verder was hij medeoprichter van de Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten en de Vereniging tot Bescherming van Vogels. Op Texel zelf wordt de naam van Thijssse vooral in verband gebracht met het Verkade-album over Texel, dat verscheen in 1927. Thijssse schreef echter ook andere delen uit de Verkade-serie.

Thijssse had, voor die tijd, een zeer opvallende en vooruitstrevende visie op de natuur. Inmiddels zijn veel van zijn ideeën algemeen aanvaard. In de tijd dat men nog verwoede pogingen deed de Slufter van de zee af te sluiten, schreef hij al: "Maar eigenlijk is het toch aardiger, dat die Slufter open blijft met alle kansen daaraan verbonden".

Natuur op Texel

Ongeveer één derde van het oppervlak van Texel is beschermd natuurgebied. Daarnaast komen ook in het cultuurgebied vele bijzondere planten en dieren voor.

Vogels op Texel

Texelaars noemen hun eiland graag een 'vogeileiland'. Dit is niet ten onrechte: door de relatieve rust en de aanzienlijke variatie aan landschapstypen komen er op Texel veel verschillende vogelsoorten voor.

De Vogelwerkgroep Texel telde in 1996 351 verschillende soorten, 120 soorten broedden op het eiland. Ter vergelijking: in heel Nederland broeden een kleine 200 verschillende soorten vogels.

Jac. P. Thijsse maakte vooral in het laatste decennium van de 19e eeuw meerdere uitgebreide beschrijvingen van vogels op het eiland. Thijsse telde toen ongeveer 80 verschillende soorten broedvogels. De Texelaar J. Drijver publiceerde in 1934 het boek "Texel het vogeleiland", dat in 1958 'geheel herzien' opnieuw werd uitgegeven. Drijver constateerde in die periode een toename van 99 broedvogelsoorten in 1934 naar 108 in 1958. Het huidige aantal van 120 soorten broedvogels staat te boek in "Vogels op het Gouwe Boltje", dat in 1996 is geschreven door Adriaan Dijkse c.s.

Dijkse stelt in zijn boek dat de toename van het aantal broedvogelsoorten op het eiland een resultaat is van verschillende ontwikkelingen. Ten eerste werden in de tijd van Thijsse vrijwel alle wilde vogelsoorten nog gezien als aantrekkelijke prooi voor jagers. Ging het niet om de eieren, dan ging het wel om het vlees of om de veren. Deze jacht nam in de afgelopen honderd jaar sterk in betekenis af. Ten tweede maakte de bosaanplant op het eiland de vestiging van een aantal bosvogels mogelijk. Ten derde is de toename duidelijk in verband te brengen met de instelling van beschermde natuurgebieden in het duinlandschap en het agrarische cultuurland. Tenslotte namen de bebouwing en erfbeplanting op het eiland enorm toe, waardoor de mogelijkheden voor cultuurvolgers (kool- en pimpelmees, ekster, zwarte kraai) en vogels van parklandschappen (nachtegaal, braamsluiper, tuinfluiter en groenling) aanzienlijk verbeterden. Ook de storm- en de zilvermeeuw, die profiteren van de toenemende hoeveelheden menselijk afval, zijn het steeds beter gaan doen. De toename van deze soorten verdoezelt in feite de afname van het aantal soorten dat afhankelijk is van open, schone agrarische landschappen, zoals de kemphaan, watersnip, grutto, tureluur, veldleeuwrik en verschillende zwaluwensoorten. De afname van deze soorten is een duidelijk gevolg van het intensievere gebruik van de cultuurgrond op het eiland.

Voor een aantal soorten is Texel een 'bolwerk' in de Nederlandse avifauna. Eén van die soorten is de blauwe kiekendief (een roofvogel met voorkeur voor het duingebied), die echter wel tijdens zijn opmars de grauwe kiekendief van het eiland heeft verdrongen. Andere 'duinvogels', die op Texel relatief veel voorkomen zijn de bergeend, de pijlstaart, de tapuit, de kleine barmsijs en de velduil. Texel is de enige Nederlandse gemeente met

drie broedkolonies lepelaars (de Geul, de Muy en de Schorren), en is voor het voortbestaan van de soort in Nederland nog belangrijker geworden omdat sinds begin 1996 de broedkolonies in de Flevopolders verlaten zijn. Ook veel bontbekplevieren en grote, noordse en dwergsterns verkiezen Texel boven andere plekjes langs de kust.

Op het wad ten noordoosten van Texel doen zich ook ontwikkelingen voor in de vogelwereld. Het gaat dan vooral om foeragerende steltlopers en andere wadvogels. In een apart hieraan gewijd hoofdstuk in het boek van Dijkse stelt Cor Smit dat het vaststellen van deze ontwikkelingen wordt bemoeilijkt doordat de wadvogels in het verleden zelden systematisch werden geteld. Pas vanaf 1980 is er sprake van goed georganiseerde tellingen. In de periode 1960-1996 is er, voor zover een voldoende gegevens voorhanden zijn, sprake van een toename bij de aalscholver, grauwe ganzen, de kleine zwaan, de wulp en de zilver- en stormmeeuw. In betekenis afgenomen zijn de pijlstaart, de wintertaling, de kanoetstrandloper, de rosse grutto en de steenloper. Voor deze toe- en afnames zijn per soort verschillende oorzaken aan te wijzen, zoals het stopzetten van de jacht en vervolging (aalscholver) en het verdwijnen van droogvallende mosselbanken (steltlopersoorten) uit het gebied.

Planten op Texel

De verschillende natuurgebieden op het eiland herbergen allemaal een kenmerkende flora. Op de stranden en strandvlaktes zijn bijvoorbeeld biestarwegras en zeepostelein (de eerste duinvormers) te vinden. In de zeereep groeien helm, blauwe zeedistel en zeeraket. Verderop in het duin, in de jonge duinvalleien, groeien veel zeldzame planten, zoals parnassia, gentianen en orchideeën. De oudere duinen zijn voor een belangrijk deel met heide begroeid, of bebost. In de Mokbaai, de Slufter en de op de Schorren groeit een typische kweldervegetatie, met bijvoorbeeld zeekraal en lamsoor als kenmerkende soorten.

Wij op Texel (hou je agenda bij de hand)

Natuurpunt, afdeling Markvallei, trekt volgend jaar ook naar het eiland Texel. Eigenlijk knopen we aan met een activiteit die in het verleden door de Wielewalers van het eerste uur ook al werd georganiseerd. De wilde verhalen uit die tijd hebben de drang om naar het waddeneiland terug te

keren alleen maar groter gemaakt. Bovendien zullen we in de zelfde kampeerboerderij verblijven als onze voorgangers.

Maar het is uiteraard niet alleen de nostalgie die ons drijft. We gaan uiteraard in de eerste plaats om te kunnen proeven van de enorme natuurrijkdom van het eiland. Hou de data al maar vrij. Wij gaan naar Texel van 10 tot en met 13 april 2003. Sommigen zullen er een verlofdag, of misschien twee, voor moeten oppakken. Maar het loont zeker de moeite. En niemand houd je tegen om een dag later af te reizen. We houden je op de hoogte. In het volgende Bieteutje krijg je meer informatie.

Drej Oomen

Texelreis

10 t.e.m. 13 april 2003

prijs afhankelijk van aantal deelnemers

opgeven bij Drej Oomen (03/315.02.45)

voor 31/12/2002 !

Duurzame ontwikkeling

Tentoonstelling "De Ecologische Voetafdruk"

We nodigen iedereen uit om de tentoonstelling "*De Ecologische Voetafdruk*" te komen bezichtigen.

De tentoonstelling van het Provinciaal Instituut voor Hygiëne (PIH) is opgebouwd rond een 7-tal concrete thema's: "Noord-Zuid, Mobiliteit, Afvalpreventie, Water, Energie, Duurzame Grondstoffen en Producten en Bestrijdingsmiddelen". Deze tentoonstelling heeft een informatief, interactief en illustratief karakter.

Om de tentoonstelling nog boeiender en informatiever te maken, werd er een beroep gedaan op plaatselijke zelfstandigen, verschillende firma's en het IOK.

De rode draad doorheen de tentoonstelling is het principe van de "ecologische voetafdruk" (= de oppervlakte aarde die nodig is om in de levensstijl van een persoon, stad of land te voorzien).

Aan de hand van concrete voorbeelden en activiteiten kunnen de bezoekers van de tentoonstelling inzien hoe ze hun eigen voetafdruk kunnen verkleinen en dus duurzamer kunnen gaan leven.

Plaats: feestzaal van het Seminarie, Vrijheid 234 - 2320 Hoogstraten

Vrij toegankelijk voor het publiek: za 9 en zo 10 november van 14.00 tot 18.00u.

Toegankelijk voor verenigingen: wo 6, do 7, di 12 en wo 13 november tussen 19.30 en 22.00u en in de loop van de dag (tijdens de schooluren) voor verenigingen van gepensioneerden

Toegankelijk voor scholen: wo 6, do 7, vr 8, di 12, wo 13 en do 14 november, tijdens de schooluren.

Voor meer informatie kan u terecht bij de duurzaamheidsambtenaar.
Tel: 03/340.19.23, e-mail: bram.ceusters@publilink.be (stadsbestuur Hoogstraten)

Behaag onze Kempen : Haagplantactie met streekeigen bomen en struiken

Zoekt u bomen en struiken die hier van nature voorkomen? Wilt u van uw tuin iets moois maken? Dat kan met enkele fruitbomen, een haag, een paar struiken, een bomenrij of een houtkant. Zowel in als buiten de dorpskern kan u uw steentje bijdragen aan meer natuur.

De natuurwerkgroep Markvallei organiseert samen met het Stadsbestuur van Hoogstraten onder de titel "Behaag onze Kempen" een haagplantactie met verkoop van streekeigen bomen en struiken. Ze doen dit samen met nog een aantal Kempense gemeenten en natuurverenigingen.

Kleine oases van leven

Streekeigen bomen en struiken herbergen een eigen gemeenschap van planten en dieren. Dit maakt ze ecologisch bijzonder waardevol. Stekelige hagen, zoals de meidoorn- of sleedoornhaag, zijn bij veel vogels in trek als schuil- en broedplaats. Houtkanten zijn breder en hoger dan hagen. U vindt er een overweldigende rijkdom aan zangvogels.

Hagen, houtkanten en bomenrijen vormen lijnen in het open landschap. Ze geven de weg aan voor vleermuizen en vlinders. Vroeger deden ze ook dienst als windbrekers op de velden. Bovendien leverden ze brandhout en staken voor werkmateriaal. Kortom ze waren een deel van ons Kempens landschap en onze cultuur.

In de meeste tuinen plant men maar al te weinig nog streekeigen soorten. Dat is jammer, inheems plantgoed blijft immers langer gezond en is bovendien goedkoper.

Boom- en struiksoorten

Beuk en Haagbeuk laten zich heel makkelijk mengen in een geschoren haag, maar kunnen evengoed opgroeien tot echte bomen.

Voor de komst van de prikkeldraad werd vee op de wei gehouden door hagen van Meidoorn, Sleedoorn en Egelantier. Laat je ze ongeschoren, dan

heb je in het voorjaar prachtige witte bloesems en in de nazomer rode meidoornbessen, donkerblauwe sleedoornpruimen en rozenbottels.

Gelderse roos bloeit even wit als Vlier, maar heeft helderrode bessen. Je plant hem best niet op een droge plaats. Van nature begeleidt hij Zwarte els en Gewone es op rijkere natte gronden.

Ruwe berk, Zomereik, Spork, Lijsterbes en Hazelaar zijn geschikt voor een bosje, houtwal of haag en dat op allerlei gronden. Allemaal zijn ze door hun bloei en hun voedzame vruchten een zegen voor vogels, insecten en zoogdieren. Ook de boswilg hoort in dit rijtje thuis. Deze wilg groeit net zo goed op nattere als op droge, arme gronden.

Als solitair in iets grotere tuin of als bommenrij is de zomereik ongeëvenaard.

Winterlinde en Zoete kers zijn ideaal voor de tuin. Deze twee boomsoorten horen in de Kempen thuis, maar zijn door de mens wat verdrongen. Hun goed verterend bladstrooisel zorgt voor een natuurlijke bodemverbetering.

Als je een voldoende grote tuin hebt, kan je dit onderhoudsvriendelijk aanpakken met een fruitboomgaard. Het is een goedkope manier om aan een sfeervolle tuin te komen. Als bijkomende bonus is er elk jaar gratis fruit uit eigen tuin.

In de bestellijst vind je naast een tiental streekgebonden fruitvariëteiten, kastanje, notelaar en enkele kleinfruitsoorten.

Denk er wel aan dat een jonge fruitboom de eerste jaren best een steunpaal kan gebruiken.

Wilt u een verwilderde haag rond uw tuin, of een open ruimte opvullen met gevarieerd struikgewas, ... ? We bieden ook twee tuinpakketten aan. Hierin vindt u een gemengd aanbod verschillende struiken, welke het leven in je tuin zeker zullen opfleuren.

Samenstelling tuinpakketten:

BLOESEMBOSJE

spork	8 stuks
lijsterbes	8 stuks

meidoorn	8 stuks
sleedoorn	8 stuks
vlier	3 stuks

VOGELBOSJE

meidoorn 5 stuks
hazelaar 5 stuks

vlier 5 stuks
zwarte els 5 stuks
lijsterbes 5 stuks
boswilg 5 stuks

Hoe deelnemen?

Deelnemen aan de actie kan tot 31 oktober met het bijgevoegde bestelformulier. Het formulier dient u ingevuld af te leveren op de milieudienst van de stad Hoogstraten. Het plantgoed kan u op zaterdag 23 november ophalen aan de gemeentelijke werkplaats (Industrieweg 2 - 2320 Hoogstraten). U bent hier welkom tussen 9.00u en 11.00u.

U betaalt door overschrijving op 523-0453829-41 van natuurlandpunt Markvallei met vermelding van uw naam en "plantgoedactie".

Voor meer informatie over de plantgoedactie, voor bestellingen en voor extra bestelformulieren kan u terecht bij de milieudienst, tel. 03 340 19 47.

Dialezingen Zundert

De dialezingen beginnen steeds om 20 uur in het Vogelopvangcentrum in Zundert.

- donderdag 3 oktober: Fernand Vreysen : de heide doorheen de vier jaargetijden.
- donderdag 17 oktober: Ad L'Abée (Veld- en Milieupolitie) en Gerard Konings (natuurwachter van landgoed De Moeren) bespreken de nieuwe Flora- en Faunawet en lichten dit toe met dia's van vogels en zoogdieren.
- donderdag 31 oktober: Fred van Wijk met "dieren op de Veluwe" en een beeldverslag van een tocht door het gebied "Huldra" in Scandinavië.
- donderdag 14 november: Jos Mensen over "Vlinders kweken", "de Pannenhoeve" en "bomen in Etten-Leur"
- donderdag 28 november: Kees van Berkel : "Vogelgebieden in India"
- donderdag 12 december: Ko Biemans : "Langs Brabantse wegen met kruiden en wilde planten."

Na Nieuwjaar volgt er nog een tweede reeks, maar hierover is nu nog niets bekend.

Bestelformulier 2002

af te geven op de milieudienst van de Stad Hoogstraten voor 31/10/2002

naam:
 straat & nr.:
 plaats:
 telefoon:

Soort	prijs (€)	aantal	bedrag
Zwarte els (60 tot 90 cm)	0,50		
Ruwe berk (60 tot 90 cm)	0,50		
Spork (50 tot 80 cm)	0,50		
Hazelaar (50 tot 80 cm)	0,60		
Lijsterbes (60 tot 100 cm)	0,60		
Meidoorn (50 tot 80 cm)	0,60		
Sleedoorn (50 tot 80 cm)	0,60		
Vlier (60 tot 90 cm)	0,60		
Gelderse roos (40 tot 70 cm)	0,60		
Boswilg (60 tot 100 cm)	0,60		
Egelantier (60 tot 100 cm)	0,60		
Gewone es (60 tot 90 cm)	0,60		
Zoete kers (60 tot 90 cm)	0,60		
Winterlinde (50 tot 80 cm)	0,60		
Zomereik (50 tot 80 cm)	0,60		
Haagbeuk (50 tot 80 cm)	0,60		
Beuk (groen) (50 tot 80 cm)	0,60		
Hulst (40 tot 60 cm)	2,00		
subtotaal A			
Kiliaan (appel, 180 cm)	13,50		
Reinette de sans pareille (appel, 180 cm)	13,50		
Lemoenappel (appel, 180 cm)	13,50		
Bigarreau Rose et Blanc / Witbuik (kers, 200 cm)	13,50		
Kernielse zwarte (wijnkers, 200 cm)	13,50		
Notelaar (180 cm)	13,50		
Queen Victoria (grote rode pruim, halfstam, 140 cm)	9,00		
Reine Claude d'Ouillins (gele pruim, halfstam, 140 cm)	9,00		
Prune de prince (blauwe pruim, halfstam, 140 cm)	9,00		
Steunpaal fruitboom (zaaghout eik, 250x5x5 cm)	2,60		
Tamme kastanje (80 tot 120 cm)	0,60		
Kweeper var. Champion (halfstam)	6,50		
Mispel var. Westerveld (halfstam)	5,50		
Stekelbes / Kruisbes / Knoezel (5 tot 8 takken, 60 cm)	2,00		
Rode bes (5 tot 8 takken, 60 cm)	1,50		
Zwarte bes (5 tot 8 takken, 60 cm)	1,50		
Tuinpakket vogelbosje (30 planten)	15,00		
Tuinpakket bloesembosje (30 planten)	15,00		
subtotaal B			

Op subtotaal A krijgt u korting bij een grote bestelling:

10 % vanaf een bedrag van € 100 of 25 % vanaf een bedrag van € 250

TE BETALEN:

(subtotaal A - ev. korting + subtotaal B)

JNM Kampverslag : Torgny

Zaterdag 28 september... in mijn mailbox bemerk ik een mailtje met de vraag waar het kampverslag blijft. Oei... helemaal vergeten... maar met plezier maken we een beetje tijd vrij om nog eens terug te denken aan de geweldige week ergens eind juli.

Het kamp begon, bijna traditiegetrouw, op een ochtend, veel te vroeg, in het station van Berchem waar wij, na uitgewuifd te zijn door onze mama's en papa's samen met een heuse bende piepers de trein namen naar het zuiden van België, naar een onooglijk dorpje genaamd Torgny, bij natuurliefhebbers bekend omwille van zijn kalkgrashellingen.

Na een bijzonder lange rit en een stevige wandeling kwam de vrolijke, bonte jnm-stoet aan op de kampplaats en kon het uitpakken beginnen. Toen de tentjes opgesteld waren en de piepertjes gezellig in de beek aan het spelen waren kon het genieten eindelijk beginnen.

Wat volgde was een prachtige week, waarin de zon steeds feller begon te schijnen, vol natuurschoon, met onder andere de prachtige kalkhellingen van Vélosnes en Charenchy-Vézin, waar de determinatiekunsten aardig op de proef werden gesteld om al die eigenaardigheden op naam te krijgen (een lijst met waarnemingen vind u elders), en een bende piepers die rondliep om de vlindertjes en andere beestjes te vangen en daarna (jaja... levend en wel) aan de determineerders te bezorgen. Groot werden de oogjes bij het zien van een wrattenbijter, een vervaarlijk uitziende, uit de kluiten gewassen sprinkhaan. Ik denk dat de meeste piepertjes deze soort nog altijd zullen herkennen. Zij die tijdens de wandelingen traag genoeg wandelden hebben in de bermen vaak pareltjes van plantensoorten gezien.

Maar het was niet enkel het natuurschoon dat telde, daarvoor bestaat geen beter verslag dan de waarnemingslijst, maar ook de gezellige groep, de verfrissende mix van jong en oud die aan JNM zijn eigen sfeer geeft, ook het (meestal) bijzonder lekkere, gezonde en vegetarische eten en het zwemmen of spelen in de rivier... of voor de piepertjes in de beek. De kampvuursfeer zorgde dan weer voor kortere nachties voor de leiding... maar niemand die daarover kloeg...

Het was met andere woorden weer een onvervalst, geslaagd JNM-kamp met bijna als enige nadeel dat het zo kort was... dat was toch de commentaar die uit vele monden te horen was. Waarna we, nadat we de piepertjes in de armen van de mamma hadden achtergelaten moe en voldaan begonnen na te genieten en plannen smeden voor een vervolg.

Misschien tot volgend jaar !

Wim Aerts

JNM-Bestuursverkiezingen

Een nieuw jaar komt eraan en dus ook de nieuwe JNM-bestuursverkiezingen. Alle JNM-ers die in 2003 16 jaar worden kunnen zich kandidaat stellen voor een bestuursfunctie. Enkel voor voorzitter, secretaris en ping verwachten dat je minstens 18 jaar wordt. Je kan je kandidaat stellen voor:

- voorzitter
- secretaris
- ping (penningmeester)
- NHS (natuurhistorisch secretaris)
- MBS (milieubehoudssecretaris) en verantwoordelijke MWG
- Matras (materiaalassistent) – lokaal Hoogstraten
- Matras – loods Wortel Kolonie
- Afgevaardigde milieuraad
- Reserve afgevaardigde milieuraad
- Verantwoordelijke werkgroepen (VBWG – ARVWG – PWG – VWG – ZWG – KWG)
- Piepverantwoordelijke en verantwoordelijke PiWG
- Initiatieverantwoordelijke en verantwoordelijke IniWG
- Piepbegeleiding
- Piepteut-redactie
- Initiatiebegeleiding
- Pers- en promoverantwoordelijke
- Andere toffe en nuttige functies (bv. CulWG – huisfilosoof - ...)

Kandidaturen moeten schriftelijk ingediend worden bij de huidige voorzitter Ingrid.

Waarnemingen JNM-kamp Torgny **22 – 28 juli 2002**

Vogels

blauwe reiger	ijsvogel	wespendief
boerenzwaluw	kauw	
buizerd	kerkuil	
distelvink	koolmees	
ekster	kramsvogel	
gaai	merel	
geelgors	oeverloper	winterkoning
gierzwaluw	orpheusspotvogel	witgatje
grauwe klauwier	roek	witte kwikstaart
grote gele kwikstaart	roodborstje	zomertortel
huismus	spreeuw	zwarte kraai
huiszwaluw	vink	

Planten – Paddestoelen – Mossen

aardaker	brede lathyrus	duizendblad
agrimonie	brede weegbree	echte gamander
akelei	brede wespenorchis	eenbes
akkerdistel	brede wolfsmelk	eikenbladvaren
akkerereprijs	brem	es
akkerkool	bruinrode	fijne ooievaarsbek
akkervergeet-mij-nietje	wespenorchis	franjegentiaan
akkerviooltje	brunel	geel nagelkruid
akkerwinde	canadese fijnstraal	geel walstro
amandelwolfsmelk	cichorei	geel zonneroosje
avondkoekoeksbloem	citroengele	geelhartje
beekpunje	honingklaver	gele morgenster
beemd kroon	citroengele klaver	geoorde wilg
beemdooievaarsbek		gestreepte leeuwenbek
bevertjesgras		gestreepte witbol
bijvoet		gevekte aronskelk
blaassilene		gevekte dovenetel
blauwe waterereprijs		gewone agrimonie
bleekgele hennepnetel		gewone bermzegge
boerenwormkruid		gewone engelwortel
bonte luzerne		gewone melkdistel
bosaardbei	cypreswolfsmelk	gewone raket
bosandoorn	dagkoekoeksbloem	gewone tandkaak
bosrank	dotterbloem	gewoon herderstasje
braam	duifkruid	gewoon wilgenroosje

glad walstro
 glanshaver
 goudgele honingklaver
 grasklokje
 groot heksenkruid
 groot hoeftblad
 groot moerasscherm
 grote brandnetel
 grote centaurie
 grote kaardenbol
 grote klis
 grote muggenorchis
 grote wederik
 guichelheil
 haagwinde
 harig wilgenroosje
 hazelaar
 heermoes
 heggendoornzaad
 hengel
 hennepnetel
 holpijp
 hondsdrif
 hondskruid
 honingklaver

hop
 hopklaver
 huislook
 jacobskruid
 jeneverbes
 kaal breukkruid
 kale jonker
 kalkbedstro
 kamperfoelie
 kattenstaart
 kleefkruid
 klein kaasjeskruid
 klein robertskruid
 kleine kaardebol
 kleine klaver

kleine pimpinel
 kleine ratelaar
 kleine teunisbloem
 klimop
 kluenzuring
 knoopkruid
 kompassla
 koninginnekruide
 koningskaars
 koolzaad
 korenbloem
 kraailook
 kroontjeskruid
 kroopkruid
 kruipend stalkkruid
 kruiperwtje
 kruiptijm
 late guldenroede
 leverkruid
 liggende klaver
 litrus
 luzerne
 maagdenpalm
 mannetjesvaren
 maretak
 margriet
 marjolein
 meidoorn
 meiklokje
 moerasandoom
 moerasspirea
 moersdistel
 mottenkruid
 muizenoor
 muskuskaasjeskruid
 muurleeuwenbek
 muursla
 muurvaren
 notenboom
 onze-lieve-
 vrouwenbedstro
 paardekastanje
 paardenbloem
 paarse dovenetel
 pastinaak

perzikkruid
 pijlkruid
 poppenorchis
 prachtklokje
 puntwederik
 rapunselklokje
 ratelaar
 rechte driehoeksvaren
 reuzebalsemien
 rietgras
 ringelwikke
 robertskruid
 rode klaver
 rolklaver
 ronde ooievaarsbek
 roos vetkruid
 ruig klokje
 ruige weegbree
 ruige zegge
 ruw vergeet-mij-nietje
 ruw walstro
 salomonszegel
 schijfkamille
 schubvaren
 sikkeldgoudscherm
 sikkeldklaver
 sint janskruid
 slangenkruid
 sleedoom
 slibbladige ooievaarsbek
 smalle weegbree
 smeerwortel
 spaanse aak
 speerdistel
 steenbreekvaren
 stijve ogentroost
 stinkend nieskruid
 stinkende gouwe
 thijm
 timoteigras
 tormentil
 tripmadam
 tuinwolfsmelk
 valeriaan
 veldsalie

vijfvingerkruid
 vlasbekje
 vlier
 voederbiet
 vogelwikke
 vrouwenmantel
 watermuur
 wilde bertram
 wilde kamperfoelie
 wilde peen

wilde reseda
 wilde wijt
 wintercik
 wit vetkruid
 witte dovenetel
 witte honingklaver
 witte klaver
 witte waterkers
 witte zegge
 wolfspoot

wollige distel
 wondklaver
 zeeegroene rus
 zeepkruid
 zilverschoon
 zomereik
 zwarte toorts
 moederkoren
 gewoon dikkopmos

Vlinders

5-stippige sint
 jansvlinder
 adonisblauwtje
 akkerparelmoer
 argusvlinder
 atalanta
 bleek blauwtje
 bont zandoogje
 bonte bessenvlinder
 boomblauwtje
 boswitje
 bruin blauwtje
 bruin zandoogje
 dambordje
 distelvlinder
 dwergblauwtje

esparcetteblauwtje
 gamma-uiltje
 gehakelde aurelia
 gele luzernevlinder
 groot dikkopje
 groot koolwitje
 icarusblauwtje
 klaverblauwtje
 klein geaderd witje
 klein koolwitje
 kleine beervlinder
 kleine vos
 koevinkje
 koninginpage
 koningspage

landkaartje
 oranje zandoogje
 roodstreephooibeestje
 sint jansvlinder
 tweekleurig hooibeestje
 wikkeblauwtje
 zuidelijke luzernevlinder
 zwartsprietdikkopje

Sprinkhanen

blauwvleugelsprinkhaan
 bramesprinkhaan
 gewoon doortje
 gouden sprinkhaan
 grote groene
 sabelsprinkhaan

heidesabelsprinkhaan

kleine goudsprinkhaan
 krasser
 lichtgroene
 sabelsprinkhaan
 rosse sprinkhaan
 sikkelsprinkhaan
 weidesprinkhaan
 wekkertje
 wrattenbijter
 zoemertje

Andere insecten

14-stippelig lieveheersbeestje	breedscheenjuffer doodskopzweefvlieg	schorpioenvlieg
16-punt lieveheersbeestje	gewone oeverlibel (dood)	slanke driehoekzweefvlieg
2-stippelig lieveheersbeestje	grote langlijf (zweefvlieg)	sluipwesp (ichneumon spec.)
7-stippelig lieveheersbeestje	junikever	snorzweefvlieg
berzangcicade	larve ééndagsvlieg	terrasjes-kommazwever (zweefvlieg)
bessen-bandzwever (zweefvlieg)	paardenmestkever	weidebeekjuffer
bijwolf (kever)	paederus littoralis (kortschildkever)	
blauwe glazenmaker	reuzengoudhaan	
bosbeekjuffer	rood soldaatje	
bos-bijvlieg (zweefvlieg)	rups sint jacobsvlinder	
boskrekel	schaduwplatvoetje (zweefvlieg)	

weidehommel
zwart soldaatje

Andere ongewervelden

barnsteenslak	gewone	kleine gaper (pissebed)
bloedegel (bloedzuiger)	komkommerspin	teek
bloedzuiger	grote wegslak	tijgerspin
bosloofslak	heideslak	wijngaardslak
bruingerande tuinslak	kelderpissebed	witgerande tuinslak
buispissebed		

Reptielen – Amfibieën

gladde slang	bruine kikker
--------------	---------------

Zoogdieren

dwergvleermuis

ezel
laatvlieger
rosse vleermuis

Oproep dialezingen eigen leden

Op zaterdag 18 januari is er weer een avond gevuld met diareeksen van onze eigen leden.

Diegene die een reeds willen geven, kunnen contact opnemen met Wim Verschraegen en dit voor 10 december met vermelding van naam van de reeks, aantal dia's en nodigde tijd.

Waarnemingen Werkgroep Ongewervelden

Nu het insectenseizoen ten einde loopt is het tijd om de gegevens te bundelen. Waarnemingen van insecten en andere ongewervelden kunnen worden doorgegeven aan Wim Verschraegen.

Kuislijst museum 2002 -2003

Ria heeft zich beziggehouden met de opmaak van een kuislijst voor ons museum. Dank aan de werklustigen !

10 okt.	: grote kuis	: iedereen om 19.00
okt.	: opruimen kast + bureau gang	: Ingrid + Wim
nov.	: kast vogels, ev.vloer	: Bart + An
dec.	: tafels, stoelen, vloer schuren	: Drej + Frans
jan.	: toog + vensters wassen	: Jee + Ria
febr.	: alg.reiniging voor en na ver.av.	: meerdere helpers
maart	: bib	: Jos + Jaak
apr.-mei-jun.	: vloer + gang	
juli-aug.	: gang zuiver houden	

Koninklijke Antwerpse Mycologische Kring v.z.w.

Paddestoelententoonstelling in het Peerdsbos

De herfst is de periode van het massaal verschijnen van paddestoelen met al hun kleurenpracht en vormenrijkdom. Sedert de oudste tijden zijnde paddestoelen een mysterieuze verschijning voor de mens geweest. Het is maar de laatste tweehonderd jaar dat men begonnen is met meer inzicht te krijgen in deze materie.

De mycologie is de wetenschap die zich bezighoudt met de studie van de paddestoelen. Het is een boeiende wetenschap, ze behelst niet alleen de grote paddestoelen die men aantreft in bossen en weiden doch ook de allerkleinste vormen zoals schimmels en slijmzwammen.

Zwammen zijn noch planten noch dieren, zij vormen een afzonderlijk rijk der fungi.

De paddestoel is enkel het zichtbaar gedeelte van een organisme dat in de grond of op afgestorven materiaal, onder de vorm van een kluwen microscopisch dunne draden, groeit. Deze draden noemt men het mycelium of zwamvlok.

Vele paddestoelen zijn eetbaar en nog lekker bovendien. Maar iedereen weet dat er eveneens zwaar giftige en zelfs dodelijk giftige zwammen zijn. Wie paddestoelen wil eten moet de giftige uit de eetbare kunnen onderscheiden. Hiervoor is een soortenkennis nodig. Dat is niet altijd zo eenvoudig. Er bestaan in onze streken minstens vijf maal meer fungi als hogere planten en bovendien is microscopische studie dikwijls noodzakelijk.

Wie meer hierover wil weten kan terecht in de lokalen van Kindervreugd in het Peerdsbos Bredabaan 89 te Brasschaat op zaterdag 12 en zondag 13 oktober 2002 telkens van 10 uur tot 17 uur. Meer informatie kan men bekomen bij de voorzitter André de Haan Bezemheidelaan 6 2920 Kalmthout
Tel. 03/666.91.34 of e-mail : andre.de.haan@pi.be
Website: www.expertm.com/kamk

VOEDSELAANBOD

Dat naast nestgelegenheid en veiligheid het voedselaanbod het belangrijkste is voor de overleving van vogels is iedereen wel duidelijk. Bij het voedselaanbod wordt meestal gedacht aan het stapelvoedsel van de weidevogels, regenwormen.

Dat het voedselaanbod voor de kuikens totaal verschillend kan zijn van deze van de ouder vogels daar wordt veel minder bij stil gestaan. Weidevogels verlaten al op de eerste levensdag het nest en moeten dan zelf voedsel zoeken. De ouders zorgen alleen maar voor bewaking en verwarming wanneer de kuikens afkoelen.

Voor gruttokuikens, evenals tureluur- en kempaankuikens zijn ongewervelden en met name graslandarthropoden (geleedpotigen) het belangrijkste voedsel. Voor kieviten is de bodemfauna belangrijker. Voor gruttokuikens zijn vooral grotere arthropoden belangrijk vanaf 4mm. Hoe minder arthropoden en hoe kleiner deze zijn hoe meer tijd een kuiken moet besteden aan voedsel zoeken, hoe minder energie er kan ingenomen worden en hoe minder tijd er over blijft voor opwarming. Zeker in natte, koude jaren en vooral in de eerste tien dagen na het uitkomen van de eieren kan dit een grote invloed hebben op de overleving.

In pas gemaaide en begraasde percelen vermindert de biomassa arthropoden aanzienlijk. Ook de grootte van de arthropoden is kleiner in begraasde percelen. Door overbemesting blijkt dat de gemiddelde grootte van de aanwezige arthropoden kleiner wordt wat dus ook een groter energieverbruik vergt in het voedsel zoeken. Volgens sommige onderzoeken is er een grotere biomassa aan arthropoden in geen of licht bemeste graslanden (0-100 kg N/ha/jaar inclusief depositie) ook de gemiddelde grootte van de arthropoden nam sterk af met toenemende bemesting (Siepel 1990).

Tijdens de eerste tien dagen worden in de daglichtperiode voor 80% of meer besteed aan foerageren de rest wordt besteed aan opwarming onder

de oudervogels, bij koud en nat weer kan dit opwarmen aanzienlijk oplopen. Kuikens ouder dan week lopen dagelijks bijna 10 km en eten daarbij gemiddeld ruim 9000 insecten per dag.

Evenals kievitkuikens en volwassen kieviten zoeken vliegvlugge jongen en volwassen grutto's hun voedsel bij voorkeur in korte vegetaties, al dan niet beweide. Hierbij wordt vooral bodemfauna gegeten en dan vooral regenwormen. De talrijkheid van regenwormen wordt bepaald door bemestingsniveau, zuurgraad en waterpeil en is maximaal in vochtige percelen en minimaal in droge percelen. Ook de indringingsweerstand neemt toe bij het uitdrogen van de bodem. Het is daarom belangrijk dat de bovenste 10 cm vochtig blijft tot half juni.

Ontwormingsmiddelen op basis van Avermectim hebben een negatieve invloed op insecten in de uitwerpselen en kunnen zelfs nawerken tot in de bodem. Het is niet duidelijk of dit ook nog nawerkt in stal mest.

Gruttoezinnen vertonen een sterke voorkeur voor niet beweidde en gemaaidde hoge vegetaties (> 15 cm), kievitgezinnen hebben een voorkeur voor korte vegetaties al dan niet beweidde en tureluurkuikens hebben een voorkeur voor slootkanten.

Bij weidevogelkuikens is afhankelijk van de leeftijd 10-30% van de dagelijkse energie-inkomsten beschikbaar voor groei, na aftrek van vaste posten, zoals basaalmetabolisme, thermoregulatie en activiteit. Dit betekent dat tamelijk bescheiden reducties van 10-30% in foerageertijd of opnamesnelheid kunnen leiden tot stagnatie van de groei.

Dikwijls wordt beweerd dat ook in gruttogebieden de graslanden moeten gemaaid worden omdat anders de jongen zich niet goed genoeg kunnen voortbewegen. Hierboven is het belang van niet gemaaidde en niet beweidde graslanden al aangetoond, maar onderzoek wijst ook uit dat ondanks een grotere loopsnelheid op gemaaidde of beweidde percelen gruttokuikens op niet gemaaidde percelen hogere prooiopnamesnelheden halen dan op reeds gemaaidde percelen.

Gruttokuikens hebben een voorkeur voor hoog maairijp grasland en zijn daarom extra gevoelig voor uitmaaien. Dit kan vermeden worden door de

vogels voor het maaien te verstoren of door van binnen naar buiten te maaien.

CONCLUSIES

- Geschikte weidevogelgebieden zijn open gebieden die voldoende nat blijven tot half juni. Voor Vlaanderen betekent dit vooral zandig of venige bodems boven klei of podosollagen. Poelen of plasdras situaties verhogen de aantrekkelijkheid.
- Voldoende grasland in de nabijheid van de nestplaatst met een late maaidatum tot 15 juni is het meest geschikt voor grutto.
- Afwisseling van beheersvormen op verschillende percelen of in de percelen zelf blijkt het meest aangewezen te zijn voor weidevogelgebieden daar er dan steeds voldoende voedsel en bescherming aanwezig is voor alle leeftijden van de vogels. (het ruime jas model). Dit betekent dat op korte afstand er een ruimtelijke spreiding moet zijn in grashoogte en best ook in bemestingstoestand. Deze ruimtelijke variatie zou ten hoogste 200-400 m moeten zijn tussen gemaaide en ongemaaide percelen.
- Percelen met beheersovereenkomsten voor latere maaidata (tot 15 juni) of latere inscharing (na 15 mei) moeten minimaal voor 10 jaar behouden worden. Bij het wisselen na te korte termijnen kan het effect negatief zijn daar door de omschakeling ware slachtingen kunnen gebeuren. Dit komt omdat grutto's een plaatstrouw ontwikkelen voor in de voorgaande jaren laat gemaaide percelen.
- Alleen bescherming tegen vertrapping of uitmaaïen van legsels biedt geen garantie voor een voldoende grote reproductie. Dit moet steeds gepaard gaan met naastgelegen percelen met een late maaidatum. Het niet meemaïen van voldoende brede slootkanten tijdens de eerste snede (tot 15 juni) kan voldoende zijn voor voldoende foerageer- en schuilmogelijkheden.
- Voor Kievit zijn late maaidatums niet gunstig deze zijn meer gebaat bij een beweiding vanaf 15 mei.
- Kieviten zijn minder gevoelig voor graslandbeheer dan grutto's maar wel gevoelig voor effecten op de bodemfauna en de vochtigheidstoestand.
- Bij maaïen van het grasland is het aangewezen om een jaarlijkse bemesting te doen van een 50kg N in ruwe stalmest (5 ton) per ha

per jaar (daarbij komt nog de atmosferische N-depositie). Voor voldoende vruchtbare gronden is bij beweiding geen extra bemesting nodig. Percelen met een nulbemesting kunnen voordelig zijn zeker in gebieden waar er zwaar bemest wordt en in nieuw ingerichte percelen om een verschraling te bekomen en daardoor een hoger insectenaanbod te bekomen.

- Ontwormingsmiddelen op basis van Avermectim worden best vermeden in weidevogelgebieden, dit zou deel kunnen uitmaken van een verplichting voor beheersovereenkomsten.
- Het maaien van percelen in weidevogelgebieden gebeurt best van binnen naar buiten.

AANBEVELING

Aanpassen Ministerieel besluit betreffende het sluiten van beheersovereenkomsten ter uitvoering van de Verordening EEG 2078/92 van de Raad van 30 juni 1992

HFDST III De beheersdoelstelling weidevogelbeheer

Afdeling 1. Beheerspakket beweiden.

Art.6 §1.3°

De veebezetting van 2 GVE is te hoog omdat hierdoor het vertrappingspercentage nog zeer hoog is.

Voor 2 rund/paard per ha bedraagt dit voor
grutto nog 50% vertrapping van de nesten
kievit ca 32% vertrapping van de nesten
watersnip 55% vertrapping van de nesten
tureluur 65% vertrapping van de nesten

Voor 1 rund/paard per ha bedraagt dit voor
Grutto nog 30% vertrapping van de nesten
Kievit nog 17% vertrapping van de nesten
Watersnip 35% vertrapping van de nesten
Tureluur 40% vertrapping van de nesten

Berekening met tabel gebruikt in Groot Brittanië door o.a. RSPB.

De vermelding GVE moet ook verdwijnen dit is een omrekening die slaat op mestuitscheiding terwijl bij nestvertrappeling het aantal

poten telt en de beweeglijkheid van het dier. Het is zelfs zo dat jonge dieren meer nesten vertrappen doordat ze meer lopen dan oudere dieren. Door het lopen wordt ook de nestverdediging door de vogels bemoeilijkt.

Art.6 §2

De omrekening van grootvee-eenheden moet verwijderd worden, jongvee mag zeker niet bevoordeeld worden maar moet eerder ontmoedigd worden, zie hierboven. Een omrekening voor schapen kan toegevoegd worden waarbij 1 rund staat voor max. 2.5 schapen.

Besluit art.6 : §1. 3° veranderen in

3° het perceel mag tot 1 juni uitsluitend als standweide gebruikt worden en de veebezetting mag ten hoogste 1 rund of paard of 2.5 schapen per ha bedragen vanaf 1 juni tot 15 juni is dit maximaal 2 runderen of paarden of 5 schapen per ha. Bijkomend argument is dat een gewoon aantal runderen-paarden-schapen zonder omrekening naar GVE veel gemakkelijker te controleren is.

§2 vervalt dan.

Art. 7

Daar zelfs met 1 rund/paard per ha de vertrapping van de nesten voor grutto nog steeds 30% bedraagt is het verschil in vergoeding tussen beweiden en maaïen veel te klein. De gecombineerde vergoeding nestbescherming en verminderde beweiding moet nog steeds een stuk lager zijn dan later maaïen daar dit hier een veel groter resultaat verwezenlijkt en nadeliger is voor de landbouwer. Bijkomend verhoogt later maaïen niet alleen het % uitgekomen nesten maar ook het % jongen dat overleeft. Doordat hierdoor meer insecten ter beschikking komen van de pulli.

Afdeling 2 Beheerspakket maaïen

Art. 9

De verhouding vergoeding met afdeling 1 is te laag. Later maaïen moet in verhouding een veel hogere vergoeding krijgen door een beter resultaat in het uitkomen van het nest maar ook door een beter resultaat in het overlevingspercentage van de jongen. Het is zelfs zo

dat grutto's uit beheerspakket beweiden na het uitkomen van de jongen naar de niet gemaaide percelen trekken en dit over een relatief grote afstand, tot meer dan 1km.

Afdeling 3 Nestbeschermers en markeerders

Art.11

Het maximum van 3 nesten per ha lijkt mij overbodig. Indien er meer nesten zijn waarom deze dan niet beschermen. Bijkomende moeilijkheid is dat er geen regel is opgegeven voor het berekenen van het aantal nesten per ha. Welk aantal ha wordt in rekening gebracht? Daar het vinden van de nesten reeds zeer moeilijk is en het onmogelijk lijkt om te beslissen welke nesten gaan beschermd worden en welke niet stel ik voor om de maximumregel van 3 nesten per ha af te schaffen. Meer dan 3 nesten per ha is niet veel voorkomend, in de betreffende gevallen moet zeker het beheerspakket maaien of beweiden aangemoedigd worden.

Jef Leestmans

LITERATUURLIJST

- H. Siepel, 1990. The influence of management on food size in the menu of insectivorous animals. Proceedings in experimental & applied Entomology, N.E.V. Amsterdam 1: 69-74
- A. Beintema, O. Moedt, D. Ellinger, 1995. Ecologische atlas van de Nederlandse weidevogels. Schuydt & Co, Haarlem
- H. Schekkerman, 1997, Graaslandbeheer en groeimogelijkheden voor weidevogelkuikens. IBN-rapport 292/DGL-publicatie 102. Instituut voor Bos_ en Natuuronderzoek (IBN-DLO), Wageningen
- H. Schekkerman, A.J. Beintema & L.M.J. van de Bergh 1997, Mobiliteit van grutto's in de ruime jas. IBN-rapport 331, Instituut voor Bos_ en Natuuronderzoek (IBN-DLO), Wageningen
- J. Leestmans, T. Verschraegen, 1997, Zijn weidevogels echt beschermd? Het voorkomen van weidevogels in de streek van Hoogstraten, met speciale aandacht voor de Grutto *Limosa limosa*, Oriolus 63 (4), 1997: 97-103
- S. Leestmans, 2001, Evaluatie en voorspelling van effecten van ruilverkavelingswerken op de weidevogelstand met behulp van computermodellen, Eindwerk 2001, Hogeschool Brabant, Breda

Conservators :

De Halsche Beemden (Mind.)

Tom Verschraegen
Abelenstraat 11/2
3500 Hasselt
☎ 0486/28.50.96

Aschputten (Meer)

Bart Hoeymans
Sint Clemensstraat 8
2322 Minderhout
☎ 03/314.48.48

Frankenberg (Meer)

Gie Segers
Sluiskensweg 4
2310 Meer
☎ 03/315.88.06

Jan Spannenburgmuseum

Jaak Brosens
Kerkstraat 48
2328 Meerle
☎ 03/315.74.41

PiepWerkGroep (Pi.W.G.) JNM

Leen Segers
Sluiskensweg 4
2310 Meer
☎ 03/315.88.06

Hoofredacteur 't Bieteutje :

Wim Verschraegen
Heilig Bloedstraat 6
2320 Hoogstraten
☎ 03/314.47.75 (☎ 0497/28.18.66)
ingridwim@hotmail.com

Contactpersonen deelwerkgroepen van Werkgroep Natuurstudie :

VogelWerkGroep (V.W.G.)

Bart Hoeymans (zie hoger)

ZoogdierenWerkGroep (Z.W.G.)

Dimitri Van Pelt (zie hoger)

PlantenWerkGroep (P.W.G.)

Jack Govaerts
Donckstraat 12
2321 Meer
☎ 03/315.71.85

Amfibieën-, Reptielen en Vissen WerkGroep (A.R.V.W.G.)

Bart Hoeymans (zie hoger)

Vieze BeestjesWerkGroep (V.B.W.G.) of Werkgroep Ongewervelden

Wim Verschraegen (zie hoger)

NATUURWERKGROEP
MARKVALLEI

Reservatenfonds Markvallei : 035 - 1758415 - 40

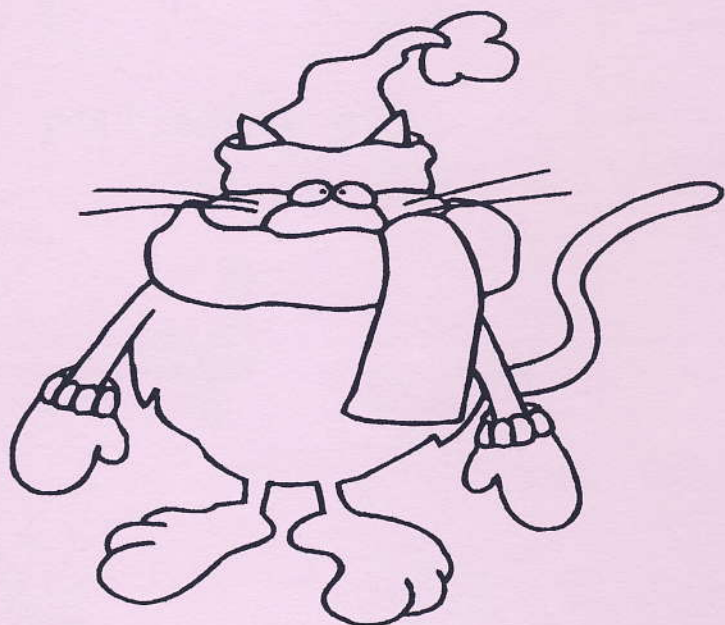
Piepteutje

Speciaal voor onze piepertjes

Hey tofste piepertjes,

Wanneer ik dit piepteutje maak, is het buiten alweer een stuk kouder en is de zomervakantie alweer een eindje achter de rug. In deze piepteut heb ik dan ook een beetje aan het volgende seizoen gedacht. Je vindt er een artikeltje over paddestoelen in, die je nu weer volop ziet staan overal. Ik heb bij deze piepteut weer hulp gekregen van enkele piepertjes, Katrien en Maarten heb ook een artikeltje geschreven. Ik wil ze alle twee heel hard bedanken. Ik zou zegge, kleine kapoenen, geniet ervan en tot de volgende piepteut.

Paddestoelen

Als je op een herfstwandeling eens tussen de afgevallen blaadjes door kijken vind je vast en zeker wel enkele paddestoelen. Maar wat is dat nu eigenlijk, een paddestoel ? En waar vinden we paddestoelen ? En zien we die alleen maar in de herfst ? Waarschijnlijk weten sommige onder jullie al enkele antwoorden, maar voor diegene die dit niet weten, ga ik het eens een keertje proberen uit te leggen. Maar ook de andere zullen misschien iets nieuws te weten komen !

Wat zijn paddestoelen nu eigenlijk ?

Een paddestoel is eigenlijk een soort van vrucht, een klein beetje zoals een appel van een boom. Ja, ik hoor jullie al vragen : Waar is die boom dan van een paddestoel ? Ten eerste heeft een paddestoel geen boom waar die aan groeit. Hij heeft in plaats van een boom een netwerk van allemaal kleine draadjes. Die draadjes zie je niet zomaar, want die zitten in de grond. We noemen het geheel een schimmel. Maar je ziet dus eigenlijk alleen maar de vrucht van die schimmel en dat noemen we een paddestoel.

Waar en wanneer vind je paddestoelen ?

Ongeveer overal kunnen we paddestoelen vinden. Soms zie je er zelfs langs de kant van de weg, je moet er maar eens op letten. Je vind de meeste paddestoelen in de herfst, maar ook in andere seizoenen kunnen we paddestoelen vinden.

Wist-je-datjes :

- Paddestoelen sporen hebben, deze sporen kun je zien dikwijls zien zitten. Met deze sporen plant een paddestoel zich voor.
- Er paddestoelen zijn die als parasiet leven. Dit wil zeggen dat er paddestoelen zijn die leven op of van bijvoorbeeld bomen, en dat deze bomen er minder goed of zelfs niet kunnen overleven. Je hebt ook paddestoelen die samenwerken met bomen, zodat ze er allebei voordeel bij hebben.

ACTIVITEITENKALENDER

TREKTELLEN 2002 OP DE HEES

Vanaf 1 oktober zijn er bijna dagelijks trektellingen aan de Hees. Je bent welkom vanaf zonsopgang tot de middag, wel de prut uit je ogen halen!

4 – 5 – 6 oktober 2002

TROLLENFEEST

Alle piepers uit Vlaanderen komen samen. Meer info in het kikkertje.

zaterdag 5 oktober 2002

VOGELKIJKDAG

Op de trektelpost van de Hees kunnen we vandaag samen met de vaste tellers eens een kijkje nemen bij de doortocht van de trekvogels.

Waar ? Wanneer? 8 uur Kerk van Hoogstraten

Verantwoordelijke: Drey Oomen (03 315 02 45)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zondag 6 oktober 2002

WANDELING ZONDEREIGEN

Deze eerste zondag gaan we even vreemd: i.p.v. in Hoogstraten te blijven, trekken we naar Zondereigen voor een tocht in de Broskens.

Waar ? Wanneer? 9 uur. Kerk van Zondereigen.

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zondag 13 oktober 2002

INI-ACTIVITEIT

De JNM-tieners trekken er vandaag weer op uit om iets bij te leren.

Waar ? Wanneer? 14 uur aan het lokaal met fiets

Verantwoordelijke: Loes (03 314 71 85) en Tinne (03 315 88 06)

Organisatie: JNM - Markvallei

vrijdag 18 oktober 2002

HEKSENWANDELING

We gaan deze avond heksen zoeken. We rijden daarvoor naar Retie. Met maximum 30 man maken we daar een geleide wandeling van ongeveer 2 uur. Tijdens deze wandeling worden ons 2 heksendrankjes aangeboden.

Voor deze wandeling moeten we 7.50 EUR per persoon betalen.

Inschrijven voor 17 oktober.

Waar ? Wanneer? 19 uur aan het lokaal.

Verantwoordelijke: Ingrid Brosens (03 314 47 75)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zondag 27 oktober 2002

HERFSTWANDELING

De JNM maakt op de eerste dag van de herfstvakantie een wandeling in de Elsakker in Meerle.

Waar ? Wanneer? 14 uur – Kerk van Meerle

Organisatie: JNM-Markvallei

zondag 3 november 2002

EERSTE ZONDAGWANDELING

Deze maand gaan we op toer in Wortel-kolonie. Dit gebied heeft ons heel wat te bieden en dat zullen we vandaag ook zeker ervaren.

Waar ? Wanneer? 9 uur. Café Snoeys in Castelé

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zaterdag 9 november 2002

JNM-VERGADERING

Tijdens deze vergadering heeft de verkiezing plaats van het nieuwe bestuur voor volgend jaar.

Waar ? Wanneer? 19 uur in het lokaal.

Verantwoordelijke: Ingrid Brosens (03 314 47 75)

Organisatie: JNM-Markvallei

9 en 10 november 2002

“DE ECOLOGISCHE VOETAFDruk”

Deze tentoonstelling wordt ingericht in samenwerking met het Stadsbestuur en de scholengemeenschap Markdal. Verder in dit boekje vindt u meer uitleg over deze gebeurtenis.

16 - 17 november 2002

PIEPWEEKEND - JNM

Naar jaarlijkse gewoonte roept de JNM de piepers nog eens samen om een heel weekend samen door te brengen. Ook dit jaar kan dat niet ontbreken.

Voor dit weekend moeten de piepers inschrijven voor 5 november.

Daarna krijgen ze verdere info.

Verantwoordelijke: Eva Van Look (03 314 33 53)

Organisatie: JNM-Markvallei

vrijdag 22 november 2002

PLANTGOED-ACTIE

Deze avond komen we samen om het plantgoed te sorteren. Denk er aan, vele handen maken het werk licht!

Waar ? Wanneer? 19 uur in het gemeentemagazijn.

Verantwoordelijke: Ingrid Brosens (03 314 47 75)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zaterdag 23 november 2002

PLANTGOED-ACTIE

Deze voormiddag wordt het plantgoed opgehaald.

Waar ? Wanneer? 9 tot 11 uur – gemeentemagazijn.

Verantwoordelijke: Ingrid Brosens (03 314 47 75)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zaterdag 23 november 2002

DIALEZING MARTERACHTIGEN

Onze eerste dialezing van de winter is een voltreffer: Dick Klees, zoogdierexpert en beroepsfotograaf zal ons inlichten over de Europese marterachtigen zoals wezel, hermelijn, boommarter, ...

Waar ? Wanneer? 20 uur in het lokaal

Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (03 314 47 75)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

zaterdag 30 november 2002

KAMPFOTO'S JNM

JNM nodigt alle kampgangers en hun ouders uit op een foto- en babbelavond. Iedereen krijgt lekkere pannenkoeken. Om te weten hoeveel deeg we moeten maken, hebben we graag dat iedereen inschrijft voor 20 november. Breng natuurlijk al je kampfoto's mee!

Waar ? Wanneer? 18 uur in het lokaal.

Verantwoordelijke: Stef Bastiaansen (03 314 80 38)

Organisatie: JNM-Markvallei

zondag 1 december 2002

ZONDAGWANDELING

De zondagse afsluiter van 2002 is een boswandeling in het Zwart Goor.

Waar ? Wanneer? 9 uur – kerk Merksplas

Verantwoordelijke: Jack Govaerts (03 315 71 85)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

woensdag 4 december 2002

VERGADERING NME

Waar ? Wanneer? 20 uur in het lokaal.

Verantwoordelijke: Dreij Oomen (03 315 02 45)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

vrijdag 6 december 2002

TREKTELBIJeenKOMST

Dit jaar gaan we weer naar Beerse voor deze jaarlijkse bijeenkomst.

Waar ? Wanneer? 20 uur in Beerse

Verantwoordelijke: Paul Prinsen

Organisatie: Natuurpunt

zaterdag 14 december 2002

DIALEZING EXTREMADURA

Stijn Leestmans zal een lezing houden over deze boeiende streek in Spanje waar een aantal leden van onze afdeling in het voorjaar 2 weken zijn geweest. Zowel gieren, slangen, hagedissen, insecten als planten zullen aan bod komen.

Waar ? Wanneer? 20 uur in het lokaal.

Verantwoordelijke: Wim Verschraegen (03 314 47 75)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

woensdag 11 december 2002

ALG. VERG. NATUURPUNT

Tijdens deze algemene vergadering heeft de bestuursherkiezing plaats, zoals de statuten het voorschrijven. Leden die zich kandidaat willen stellen voor een functie laten dit weten aan de voorzitter voor de vergadering.

Waar ? Wanneer? 20 uur in het lokaal.

Verantwoordelijke: Drej Oomen (03 315 02 45)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

vrijdag 20 december 2002

DEADLINE 'T BIETEUTJE

Artikels moeten binnenkomen bij Wim Verschraegen.

zondag 22 december 2002

KERSTFEESTJE JNM

Naar goede gewoonte houdt JNM elk jaar een gezellig Kerstfeest bij het begin van de vakantie. Vandaag is het ook weer zo ver. We verwachten alle JNM-ers hier te zien.

Inschrijven voor 15december bij Loes.

Waar ? Wanneer? 14 uur in het lokaal

Verantwoordelijke: Loes Verbraeken (03 314 71 85)

Organisatie: JNM-Markvallei

zondag 5 januari 2003

NIEUWJAARSWANDELING

We willen dit jaar weer aanknopen met een oude traditie, namelijk een wandeling in de sneeuw. Daarom trekken we op Nieuwjaarswandeling naar de **HOGHE VENEN**, natuurlijk met een autobus.

Kostprijs: Voor volwassenen : 12.00 EUR - Voor JNM-ers: 9.00 EUR

Inschrijven bij Drej Oomen voor 20 december 2002.

Niet vergeten: Picknick en laarzen.

Waar ? Wanneer? 8 uur aan Jan Spannenburgmuseum

Verantwoordelijke: Drej Oomen (03 315 02 45)

Organisatie: Natuurpunt Markvallei

Jantje de vleermuis

Kamp

Voor dit artikeltje heb ik hulp gekregen van **Maarten** Verboven en **Katrien** Mesuere. Allé hulp, zij hebben het eigenlijk helemaal zelf gemaakt. Bedankt voor het schitterende artikel Katrien en Maarten en al de rest geniet ervan.

Jantje ging 's avonds vliegen en hij vloog heel de tijd rondjes, op een gegeven moment zei hij tegen zijn mama (die in een boom zat): 'Mama, mijn benzine is op!' 'Ga dan tanken bij nonkel Jos', zei mama. 'Maar mijn kredietkaart en mijn proton zijn op en ik heb geen geld meer', zei Jantje. 'Zeg dan tegen nonkel Jos dat hij het op de rekening zet!', zei mama. 'Ok', zei Jantje. Jantje deed wat mama hem gezegd had en toen hij terug kwam zei hij tegen mama: 'Joepie mama, ik mocht gratis tanken van nonkel Jos.

Einde

Het speelde zich af boven het riviertje op de kampwei!

Deel 2 vind je terug in de volgende piepteut.

Zoek de bomen!

Op de volgende bladzijde zie je een vakje met allemaal lettertjes en op deze bladzijde zie je allemaal namen van bomen. Wat hebben die 2 nu met elkaar te maken? Het is de bedoeling dat jullie de bomen die hier onder staan, gaan zoeken in dat vak met allemaal lettertjes. Ze kunnen van boven naar onder, van links naar rechts, van rechts naar links en schuin. Ik heb al een voorbeeldje gegeven.

Aak
Appel
Beuk
Den
Els
Es
Esdoorn
Hazelaar
Hulst
Iep
Lariks
Laurier
Linde
Peer
Plataan
Populier
Pruim
Sleedoorn

Spar
Taxus
Treurwilg
Vlier
~~Vogelkers~~
Wintereik

B	F	D	V	O	G	E	L	K	E	R	S	H	X	S	L	T
R	T	M	E	L	S	E	S	N	I	E	P	A	O	U	I	G
P	X	W	I	N	T	E	R	E	I	K	R	Z	A	P	N	L
W	I	T	A	B	H	O	E	L	P	E	S	E	R	L	D	I
U	K	R	P	O	O	L	I	L	I	S	K	L	D	A	E	W
T	B	U	P	D	R	T	L	R	F	D	I	A	X	T	R	R
A	U	P	E	O	E	T	U	S	T	O	R	A	L	A	A	U
X	E	E	K	B	I	A	P	A	A	O	A	R	P	A	A	E
U	L	N	N	O	L	I	O	I	E	R	L	S	E	N	K	R
S	B	E	I	O	V	I	P	E	A	N	P	R	U	I	M	T

Gezocht!!!

Iedereen die iets te vertellen, te schrijven, te tekenen,... Eigenlijk zoek ik dus mensen die willen meewerken aan de piepteut. En hoe kan je dat doen? Door een artikel te schrijven zoals Maarten en Katrien in deze piepteut hebben gedaan of door een tekening te maken of door ... Verzin maar raak, wij staan hier op de piepteutredactie open voor alles (allé ongeveer dan toch). Dus niemand moet zich inhouden!!!

Al jullie werkstukjes kan je afleveren aan iemand van de leiding, liefst aan mij maar als ik er niet ben, geven ze dat wel door.

Leen Segers
Sluiskensweg 4
2321 Meer
tel: 03 315 88 06
e-mail: leen_segers@hotmail.com

